

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת ראה

אור

חייב כל אדם לומר בשבילי נברא העולם

דברים פרק יא (כו) ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה: (כו) את הברכה אשר תשמעו אל מצוות יקוק אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום: (כוז) והקללה אם לא תשמעו אל מצוות יקוק אלהיכם וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום ללכת אזורי אלהים אזורים אשר לא ידעתם:

שאלות:

א { והקשה האור החיים דברים פרק יא פסוק כו ראה אנכי נתן וגו'. צריך לדעת למה אמר לשון ראייה על הדברים, עוד אמרו אנכי? ב } עוד למה אמר לשון יחיד כיון שכל הפרשה כולה בלשון רבים נאמרה, והוא מה שהקשו המפרשים מדוע פתח הכתוב בלשון יחיד "ראה" וסיים בלשון רבים "לפניכם"?

בנוהג שבעולם:

כאשר נתבונן בנוהג העולם כל אדם חי את חייו ושלם עם עצמו ובטוח בדרכו וכמאמר שלמה המלך במשלי פרק כא (ב) **פְּלִדְרָךְ אִישׁ יֵשֶׁר בְּעֵינָיו וְתָךְ לְפָתַח יְקֹוֹק:** כך שיכול האדם להעביר כל שנות חייו עלי אדמות מבלי לתבוע מעצמו דבר, אולם תורתנו הקדושה מלמדת אותנו שחייב כל אדם לחשוב שבשבילו נברא כל העולם והוא תכלית העולם ועליו להצדיק את קיום העולם כולו עבור מעשיו כאשר נבאר.

אם שנים הן אני ובני הן.

מבואר במסכת סוכה דף מה ע"ב ואמר חזקיה אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בן יוחי יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי עד עתה, ואילמלי אליעזר בני עמי, מיום שנברא העולם ועד עכשיו, ואילמלי יותם בן עוזיהו עמנו, מיום שנברא העולם עד סופו. ואמר חזקיה אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בן יוחי ראיתי בני עלייה והן מועטין, אם אלף הן, אני ובני מהן, אם מאה הם אני ובני מהן, אם שנים הן אני ובני הן. ומי זוטרי כולי האי? והא אמר רבא תמני סרי אלפי דרא הוה דקמיה קודשא בריך הוא, שנאמר [יחזקאל מח] **סביב שמונה עשר אלף לא קשיא הא דמסתכלי באספקלריא המאירה, הא דלא מסתכלי באספקלריא המאירה.** ודמסתכלי באספקלריא המאירה מי זוטרי כולי האי? והא אמר אבבי לא פחות עלמא מתלתין ושיתא צדיקי דמקבלי אפי שכינה בכל יום, שנאמר [ישעיהו ל] **אשרי כל חוכי לו, ל"ו בגימטריא תלתין ושיתא הוו לא קשיא הא דעיילי בבר, הא דעיילי בלא בר.**

ופרש"י שם וז"ל לפטור, בזכותי אני סובל כל עונותיכם, ופוטרו מן הדין. יותם בן עוזיהו, צדיק היה, ועניו יותר משאר מלכים, וזכה בכיבוד אביו, ועליו נאמר בן יכבד אב (מלאכי א), שכל הימים שהיה אביו מצורע והוא היה שופט עם הארץ, כדכתיב (מלכים ב טו), **ויותם (בנו) [מסורת הש"ס בן המלך על הבית] שופט וגו' לא נטל עליו כתר מלכות בחייו, וכל דינין שהיה דן, אומרון בשם אביו. ועד סופו, עד שיכלה העולם. ראיתי בני עלייה והן מועטין, רואה אני לפי מעשה הבריות שבני עלייה, כת המקבלין פני שכינה, מועטים הם. סביב שמונה עשר אלף, סיפיה דקרא ה' שמה, דאף על גב דבירושלים שלעתיד לבא כתיב קרא, דרשינן ליה נמי להכי, דמקום ששכינה שמה סובבין אותו שמונה עשר אלף, והם הצדיקים הנתונים לפני מלאכי השרת, שנאמר (במדבר כג) **כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל ואומר (ישעיהו כג) ליושבים לפני ה' יהיה סחרה ואומר (שם ישעיהו ל) והיו עיניך רואות את מוריד. אספקלריא, מחיצה שחוצצת ביניהם לשכינה. מאירה, כמראה זו שרואין בה, ויש צדיקים שאין מאירה להם כל כך, ואין יכולין לראות ממש. אשרי כל חוכי לו, המחכים לכת שהוא כמנון לו. בבר, ברשות. דעיילי בלא בר, בלא רשות, מועטים הן, ובהנהו קאמר אני ובני מהם.****

דברי הזוהר במאמר רשב"י שטען כיון שהוא נמצא בעולם אינו חרב:

עוד מבואר בזוהר - השמטות כרך א (בראשית) דף רנה ע"א: זמנא חדא נפיק ר' שמעון וחמא עלמא דחשיך ואפיל ואסתתם נהוריה א"ל לר' אלעזר בריה תא ונחזי מה בעי קודשא בריך הוא למעבד בעלמא, אזלו ואשכחו חד מלאכא דדמי לטורא רברבא ואפיק תלתין שלהובין דנורא מפומיה א"ל ר"יש מה את בעי למעבד א"ל בעינא למחריבא לעלמא בגין דלא שכיחי תלתין זכאין בדרא דהכי גזר קודשא בריך הוא על אברהם דכתיב (שם ט"ז) **היו יהיה בגי' תלתין א"ל ר"יש במטו מנך זיל קמי קודשא בריך הוא ואימא ליה בר יוחאי שכיח בארעא אזל ההוא מלאכא קמיה דקודשא בריך הוא ואמר ליה מאריה דעלמא גלי קמך מה דאמר לי בר יוחאי א"ל קודשא בריך הוא זיל אחריבא לעלמא ולא תשגח בבר יוחאי כד אתא חזייה ר"יש למלאכא א"ל אי לא תיזיל גזירנא עלך דלא תיעול לשמיא ותהוי באתר עזא ועזאל גוכד תיעול קמי קודשא בריך הוא אימא ליה אית לית תלתין זכאין בעלמא להוון עשרין דהכי כתיב לא אעשה בעבור העשרים ואי לית כ' להו עשרה דהכי כתיב לא אשחית בעבור העשרה ואי לית עשרה להו תרין דאינון אנא וברי דהכי כתיב (דברים י"ב) **על פי שנים עדים יקום דבר ואין דבר אלא עולם דכתיב (תהלים ל"ג) בדבר יי' שמים נעשו ואי לית תרין הא אית חד ואנא הוא דכתיב (משלי י') וצדיק [דף רנה ע"ב] יסוד עולם, בה שעתא קל מן שמיא נפק ואמר זכאה חולקך ר"ש דקודשא בריך הוא גזר לעילא ואת מבטל לתתא בודאי עלך אתמר (תהלים קמ"ה) רצון יראיו יעשה:****

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

שאלות על דברי רשב"י:

א) ויש לשאול על דברי רשב"י שנראים דבריו ח"ו כגאווה שמתגאה בעצמו שהוא המיוחד יותר מכולן? ב) זאת ועוד שמשפיל את כל הדורות האחרים היתכן? ג) ועוד יש לשאול כיון שיכול לפטור העולם מהעונש מדוע לא פטרן וכי מי עיכב בידו?

וכן הלל כיצד אמר אם איני כאן מי כאן:

ונקדים שמעין זה מציינו במסכת סוכה דף נג. תניא, אמרו עליו על הלל הזקן כשהיה שמח בשמחת בית השואבה אמר כן: אם אני כאן הכל כאן, ואם איני כאן מי כאן. והקשה בשו"ת המהרלב"ח בקונטרס הסמיכה כיצד יתכן שיאמר בלשון כזו אשר פוגעת ומזלזלת ביתר חכמי הדור כאילו אינם כלום? ובפרט הלל הזקן שאמר מאי דסאני עלך לא תעביד לחברך סותר את דבריו? ועיי"ש מה שתירץ.

תירוץ ראשון: רש"י שהכוונה על הקב"ה:

והנה רש"י שם נשמר מקושיה הנ"ל ולכן כתב לפרש אחרת את דברי הלל וז"ל אם אני כאן הכל כאן, דורש היה לרבים שלא יחטאו בשמו של הקדוש ברוך הוא, אם אני כאן הכל כאן, כל זמן שאני חפץ בבית הזה, ושכינתי שרויה בו, יהא כבודו קיים ויבאו הכל כאן, ואם תחטאו ואסלק שכינתי, מי יבא כאן, הכי גרסינן בתוספתא: **וכ"כ בחידושי הריטב"א שם וז"ל** אם אני כאן הכל כאן. פי' כנגד השכינה הוא אומר שאם השכינה בינינו הכל יבואו. וכן כתב בחידושי המאירי כביאור רש"י והריטב"א. **וכן מבואר בזוהר - השמטות כרך א (בראשית) דף רסא ע"ב** ות"ח הלל הזקן כד הוה חדי בהאי הלולא אמר אם אני כאן הכל כאן, ואם אין אני כאן מי כאן הוה רמיז ואמר אי שכינתא דאקרי אנ"י שריא כאן, הכל כאן הוה אתרא דאק"י כ"ל דאתי לאזדווגא בה, ואם אין אני כאן מי כאן, דהא לא חשיבו טיבו שלימא בגין דשכינתא לא שריא בארעא קדישא, אבל כד ישתלמו אינון פרים כדן כתיב (ישעיה י"ב) ושאתם מים בששון ממעיני הישועה, מאן אינון שית מעייני דאינון מריקין בהאי ישועה וכדן עלמא כוליה בחדוה בגין דנפקא שכינתא מבין ההוא סאיבו דשאר עמין בגין כך (במדבר כ"ט) ביום השמיני עצרת תהיה לכם:

תירוץ שני: התוספות בשם הירושלמי שהכוונה על ישראל:

ובתוספות תירצו אחר בשם הירושלמי וז"ל אם אני כאן, פירש בקונטרס שהיה הלל אומר בשמו של הקב"ה, אבל בירושלמי משמע שהיה אומר על עצמו דפריך ולקילוסיו הוא צריך כלומר וכי היה צריך לשבחו והכתיב אלף אלפין ישמשוניה? ומשני דכנגד ישראל היה אומר וחביב עליו קילוסין של ישראל מן הכל שנאמר (שמואל ב' כג א) ונעים זמירות ישראל וכתוב (תהלים כב) ואתה קדוש יושב תהלות ישראל, ומיהו הא דקאמר אם אתה תבא אל ביתי אני אבא אל ביתך לא אפשר אלא בשכינה דהא דריש ליה מדכתיב בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתך.

ונלע"ד שחייב האדם לתבוע מעצמו שעליו עומד העולם:

ונקדים דברי המשנה מסכת סנהדרין דף לו ע"א לפיכך נברא אדם יחידי ללמדך שכל המאבד נפש אחד מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא וכל המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא. **וכתב הרמב"ם הלכות סנהדרין פרק יב וז"ל** בא"ד לפיכך נברא אדם יחידי בעולם ללמד שכל המאבד נפש אחת מן העולם מעלן עליו כאילו איבד עולם מלא וכל המקיים נפש אחת בעולם מעלן עליו כאילו קיים עולם מלא, הרי כל באי עולם בצורת אדם הראשון הם נבראים ואין פני כל אחד מהן דומין לפני חבירו, **לפיכך כל אחד ואחד יכול לומר בשבילי נברא העולם, וכי עכ"ל.** הרי שהרמב"ם מלמד אותנו יסוד גדול שחובה על כל אדם לתבוע מעצמו לנצל את כל היכולות שלו ויחשוב בליבו שבשבילו נברא העולם כולו וכולן נבראו לו לצוות לעשות רצונו, וברור שאין הכוונה ח"ו לזלזל באחרים ולבזותן או להשפילן, אלא המכוון שאסור לאדם להתעצל ולהיחלש בליבו כאילו אינו בעל יכולות לפעול ולעשות גדולות ונצורות למען הכלל. ובזה יובנו הן דברי הלל והן דברי רשב"י שהן תבעו מעצמן שהם הכל וכל העולם נברא בשבילן וביכולתן לקיים את כל העולם ואף לפוטורן מעונש, היינו שהוא תובע עצמו להגיע לדרגה כזו גבוהה שיוכל לפטור את כל העולם.

משל לכפריים:

ונאמר בזה משל שהיה כפר אחד שהיו בו שני בתי כנסת אחד של עשירים ואחד של עניים, והנה כל פעם שמגיע שמחת תורה העשירים אשר יש להם משקאות חריפים ששים ושמים ורוקדים ואילו אצל העניים הכל נגמר מהר וקניאו בהן, קם אחד והציע שיש לו רעיון בהיות ואין לאף אחד לתרום משקאות חריפים לכן נציב חבית בכניסת בית הכנסת וכל אחד במהלך השנה ישתדל מידי פעם להביא כוסית משקה חריף כך שבמהלך השנה יצטבר כמות גדולה ונוכל גם אנחנו לעשות שמחת התורה כמו העשירים, התקבל הרעיון בהתלהבות ולכן הציבו חבית בכניסת בית הכנסת ואכן התחילו הציבור להביא כוסיות של משקה ולשפוך לחבית ושמו ש מצטבר משקה חריף לשמחת התורה, אולם יש שהתחילו לחשוב שחבל על הכוסית משקה יביא כוסית מים ובודאי זה יתבטל בתוך המשקה החריף שיש בחבית ואכן עשה כך אלא שכולם יהודים וכולם חושבים איך להתפטר וחשבו גם הן על הרעיון וכיון שהמים והי"ש נראה אותו הדבר לא מרגישים וכך היה שכל אחד הביא כוסית מים לחבית עד שב"ה התמלאה וכולם היו שמחים שבטוח יש להם משקה חריף ובהגיע שמחת תורה פתחו את החבית בשמחה והתחילו לשתות ומצאו מים כי אחד חשב שרק הוא עושה כך ולמעשה כל אחד סמך על אחרים וממילא הכל מים, אבל אם כל אחד היה אומר אם אני לא יביא לא יהיה משקה חריף ממילא היית כל החבית מלאה, והוא אשר אמר הלל לעצמו שאם אני כאן ממילא הכל כאן אם כל אחד יחשוב כך כולם יהנו וירקדו ותהיה שמחה גדולה אבל אם אני לא כאן וכך כל אחד יחשוב הרי לא יהיה כלום.

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

חובת האדם לתבוע מעצמו:

נמצינו למדים מהתנאים הלל ורשב"י שחייב כל אדם לתבוע מעצמו לנצל את כשרונותיו והיכולות שלו לפעול למען הכלל, ואסור לאדם להרגיע את עצמו שהוא אינו מסוגל כי חייב אדם לומר שבשבילו נברא העולם היתכן שאם היה יחידי בעולם יאמר שאינו יכול ודאי שהיה תובע מעצמו כיון שאין לו על מי לסמוך, כך גם במצב הזה שישנם רבים איתו חייב לתבוע מעצמו ולא לחיות בשאננות, אלא שנצרך להדליק את המדורה בקרבו כעין מדורת ל"ג בעומר ובה נצל את חייו לתורה ולזיכוי הרבים.

ביאור המאור ושמש דברים הפטרת שבת שובה:

או יאמר שובה ישאל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך קחו עמכם דברים ושובו אל ה' אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב ונשלמה פרים שפתינו. הנה כבר דקדקתי על אמרו 'שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת' וגו' לשון יחיד, ואחר כך אמר 'קחו עמכם' לשון רבים. גם 'קחו עמכם' צריך ביאור. גם 'אמרו אליו כל תשא עון' אינו מובן. גם 'ונשלמה פרים שפתינו' אין לו קישור למה שלפניו. אמנם יבואר וכו' וכן כל אדם העובד ה' צריך לראות תמיד את עצמו כאלו אין להקב"ה בעולם הזה אלא אותו לבדו, וכאלו כל העולם תלוי במעשיו, ואז על ידי זה יראה לשוב אליו יתברך ולתקן את כל אשר פגם - בכדי שיכריע את כל העולם לכף זכות. ואז הגם כי ח"ו אין מעשה כללות ישראל כראוי, הוא מקיים את העולם על ידי מעשיו, וכמו שמצינו גם כן במשה רבינו ע"ה שבשעת מעשה העגל עמד בפניו וטען שלא נאמר 'אנכי ה' אלהיכם', אלא (שמות כ ב) אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ, לי אמרת ואני לא עברתי עליהם. וכן ח"ו להיפך מצאנו, שאמר משה רבינו (דברים כט יז, כא) פֶּן יֵשׁ בְּעַם יִשְׂרָאֵל פְּרָה וּגּוֹי וְאֶחָד אֶת מִצְוֹת ה' אֱלֹהֶיךָ וְאֶת מִצְוֹת מֹשֶׁה עַבְדִּי וְאֶת מִצְוֹת ה' אֱלֹהֶיךָ פִּירוּשׁ, שכל כך תשוב בתשובה כאלו כל העולם כולו אינו אלא עליך, ואין בעולם אלא אתה לפני השם, וה' הוא אלקיך לבד, ולכן נאמר בלשון יחיד. ואמר כי כשלת בעונך פירוש, שח"ו על ידי עונך תוכל להכשיל את כל העולם, לכן תזהר לשוב בתשובה שלימה, וכמאמר חז"ל במסכת קידושין דף מ ע"ב ר' אלעזר בר' שמעון אומר: לפי שהעולם נידון אחר רובו והיחיד נידון אחר רובו, עשה מצוה אחת - אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, עבר עבירה אחת - אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה, שנאמר: וחוטא אחד כו', בשביל חטא יחידי שעשה זה - אבד ממנו ומכל העולם טובה הרבה.

מעשה ועצת החכם:

וכן היה מעשה עם אדם זקן שכבר שיבה זרוקה בזקנו וכל ימיו היה שקוע בעסקים והתחיל להתעורר ולעשות חשבון הנפש מה יהיה איתו לעתיד ולכן הלך לחכם להתייעץ, וביקש מהחכם לתת לו עצה קלה להתגבר על יצרו ולעשות רצון הקב"ה, והשיבו החכם שידע שלושה דברים, ראשית שתמיד יחשוב שהוא יהודי אחד בעולם, ושנית שיש לו רק יום אחד, ושלישית יחשוב רק על מצוה אחת, והיינו שהאדם נכנע לפיתויי יצרו בגלל שאומר בליבו יש אחרים שיקיימו המצוות וגם אם לא היום יעשה מחר וגם אם לא מצוה זו יש הרבה מצוות, אבל אם יחשוב בליבו כי בשבילי נברא העולם וכל העולם תלוי בי ממילא יתגבר וינצח את יצרו ויעשה רצון בוראו ויזכה לעוה"ב.

כוח הברכה:

השבוע נשלח לי ע"י הרה"ג גמליאל רבנוביץ הכהן שליט"א ספר אברהם בעדנו חי אשר ליקט מדברי קודשו של האדמו"ר משומרי אמונים צוק"ל אשר עמד בפרשתנו על לשונו של משה רבנו אשר אמר ראה אנכי נותן לפניכם ברכה וקללה, והקשה הכיצד אומר כך הרי בפועל הברכות והקללות נאמרו בהר גריזים ועיבל? גם מהו לשון לפניכם? והוספנו מהו לשון נותן מאחר ומדובר על הבחירה יותר ראוי לומר ראה יש לפניכם שני דרכים? ומתוך נפלא שבעצם משה רומז לדבר נוסף שלפני פטירתו הוא צריך להעביר את כוח הברכות שהיו בידו כעין שמצינו בחז"ל על האבות הקדושים אשר מסרו את כוח הברכה לבניהם אחריהם, וגם כאן מתכוון משה רבנו למי יעביר את הכוח הזה ואמר שהוא מניח אותו לפניכם לפני הצדקים שבכל דור ודור אשר נאמר עליהם צדיק גוזר והקב"ה מקיים ודפח"ח. ולדברנו הנ"ל כל אחד ואחד צריך לשאוף ולתבוע מעצמו להיות הצדיק אשר זוכה בכוח הברכות ולא יחשוב שזה נמסר לצדיק מסויים אלא הוא מונח לפני כל אחד ואחד והכל תלוי במעשיו של האדם.

מוסר השכל:

נמצינו למדים שחובתו של כל אדם לתבוע מעצמו ולא להסתמך על אחרים ולדעת שבלעדיו אין תחליף ואין קיום לעולם וכמו שהפירצוף של אחד שונה מחברו למרות מליארדי האנשים בעולם אין שום דמות דומה לחברו דבר שהוא מעל הטבע והכל כדברי הרמב"ם לחייב כל אחד להפנים שהוא מיוחד ובשבילו נברא העולם, ורק כך כמו שהלל אמר אם אני כאן הכל כאן ואם לא אין כלום וכרשב"י שאמר שהוא יחיד שעליו עומד העולם כי הם תבעו מעצמם שעליהן עומד העולם ורק בדרך זו מתגבר על יצרו ומצליח לעשות רצון בוראו וזכה בזה ובבא לעוה"ב אמן.

בברכת חודש טוב ומבורך וכתובה ותימה טובה

בידידות ואהבה

הצב"י מרדכי מלכא